

Ioan LEȘ
(coordonator)

Călina JUGASTRU
(coordonator)

Teodor BODOAȘCĂ
Eugen HURUBĂ

Adrian CIRCA
Verginel LOZNEANU

Andreea TABACU
(autori)

TRATAT
de Drept procesual civil

Volumul II

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Ioan LEȘ
(coordonator)

Călina JUGASTRU
(coordonator)

Teodor BODOAȘCĂ
Eugen HURUBĂ

Adrian CIRCA
Verginel LOZNEANU

Andreea TABACU
(autori)

TRATAT

de Drept procesual civil

Volumul II

**Căile de atac • Dispoziții privind asigurarea unei
practici judiciare unitare • Procedurile speciale
• Executarea silită • Procesul civil internațional**

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
-2020-

Cuvânt introductiv la ediția a II-a

Volumul de față al Tratatului de drept procesual cuprinde o analiză amplă a unor instituții de o importanță cardinală pentru soarta procesului civil, iar abordarea promovată de autori se înscrie în spiritul investigației realizate și în primul volum. Nici de data aceasta nu lipsesc abordările riguroase de ordin teoretic, care se întemeiază pe o bogată doctrină, dar și pe soluțiile jurisprudențiale promovate în ultimii cinci ani de instanțele noastre judecătorești, dar și de către Curtea Constituțională.

Jurisprudența publicată în acești ultimi ani a fost una extrem de bogată și cu reverberații procedurale mai bogate în unele domenii, cum este acela al căilor legale de atac, instanța supremă promovând și o nouă concepție cu privire la întinderea competenței acesteia în materie de recurs. Dar și suprimarea procedurii de filtrare a recursurilor de competența instanței supreme a reprezentat o soluție extrem de curajoasă, apreciată de unii autori și contestată de alții.

Instanța supremă a avut o contribuție extrem de bogată și în privința altor instituții procedurale, cum este cazul celor ce privesc realizarea unei jurisprudențe unitare, prin mecanismele statuate în art. 514-521 C. pr. civ. În acest context nu putem să nu menționăm contribuția jurisprudenței constituite atât la nivelul instanțelor judecătorești, cât și a Curții Constituționale la aplicarea dispozițiilor legale privitoare la procedurile speciale și la executarea silită.

Cel de-al doilea volum urmează, cu o rigoare necesară, reglementările statuate în Codul de procedură civilă și în privința procesului civil internațional. Deși, din punct de vedere didactic, materia este studiată în cadrul facultăților de drept la disciplina drept internațional privat, am considerat totuși util să urmărim abordarea normativă din Codul de procedură civilă, adică să cercetăm aceste instituții în cadrul prezentului Tratat. O precizare necesară este și aceea că și în această materie jurisprudența ocupă un loc important, ca și reglementările internaționale și unionale adoptate în ultimii ani.

Ca orice investigație științifică ea nu vizează doar instituțiile, ci trebuie privită și în considerarea autorilor care o realizează. Iar din acest punct de vedere autorii implicați au o activitate științifică bine apreciată, fiind și cadre didactice.

De asemenea, abordarea analitică a instituțiilor a fost posibilă și datorită faptului că majoritatea autorilor sunt sau au fost practicieni ai dreptului, iar unii chiar magistrați de prestigiu (prof. univ. dr. Călina Jugastru și conf. univ. dr. Andreea Tabacu).

Autorii nădăjduiesc că și acest al doilea volum va fi util tuturor celor care cu devotament, responsabilitate și pasiune slujesc justiția românească, dar și absolvenților facultăților de drept, care se pregătesc pentru o carieră juridică importantă. Cu toții ar trebui ca în aceste momente dificile, provocate și de criza sanitară, să reflectăm asupra uneia dintre constatările unui jurist și filozof francez, care remarcă în urmă cu aproape două secole că „...în America omul nu ascultă

niciodată de un alt om, ci ascultă de justiție sau de lege” (Alexis de Tocqueville, *Despre Democrație în America*, Ed. Humanitas, București 2017, p. 150). Socotim că este momentul ca toți cei care activează în domeniul dreptului să promoveze în practică un atare principiu, care este departe de a-și fi pierdut întreaga sa forță.

Prof. univ. dr. **Ioan Leș**,
membru fondator al Academiei
de Științe Juridice din România,
vicepreședinte

Prof. univ. dr. **Călina Jugastru**,
membru corespondent al
Academiei de Științe juridice
din România

Partea I

CĂILE DE ATAC

Capitolul I

Prezentare generală a căilor de atac

1.1. Noțiuni

Sistemul căilor de atac a fost conceput pentru a se asigura deplina legalitate și temeinicie a hotărârilor judecătorești, prin înlăturarea greșelilor de fond sau procedurale¹, determinate de lipsa de diligență a părților în prezentarea situației reale către instanța de judecată, sau de o interpretare greșită a legii ori neexercitării rolului judecătorilor în procesul civil².

Ideea de a conferi posibilitatea îndreptării unor erori de judecată, pentru ca în final hotărârea să reflecte adevărul obiectiv, reprezintă una dintre garanțiile unei justiții corecte, specifice statelor democratice.

Căile de atac sunt menite să asigure îndeplinirea principiilor procesului civil, în special a dreptului la apărare și să determine pronunțarea unor soluții temeinice de către judecătorii instanțelor inferioare. Nu întotdeauna instanța superioară soluționează mai corect decât cea inferioară, însă prin modul în care a fost organizată judecata în fața instanței superioare și în raport de experiența cerută judecătorilor de la aceste instanțe, potrivit limitelor de vechime și calificativelor pentru a putea promova la o instanță superioară, împreună cu promovarea unui examen pentru demonstrarea cunoștințelor și a performanțelor științifice ale candidatului, se poate prezuma că hotărârea instanței superioare prezintă garanții mai mari în a exprima adevărul.

În raport de dreptul supranațional, în special de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în dreptul intern sunt recunoscute și consacrate căile de atac ca o reflexie atât a art. 13, cât și a art. 6 din Convenție³.

Accesul liber la justiție consacrat și în Constituția României nu impune însă obligativitatea prevederii în norma procedurală a căilor de atac în toate situațiile și pentru toate litigiile, independent de natura, complexitatea sau importanța lor.

¹ I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, ed. 5, Ed. C.H. Beck, București, 2010, pp. 681-683.

² V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. II, Ed. Național, București, 1997, p. 321.

³ Cauza *Golder c. Regatului Unit*, 1975, citată și în dec. CCR nr. 522 din 11 octombrie 2005, publicată în M. Of. nr. 993 din 9 noiembrie 2005.

Principiul menționat pretinde recunoașterea posibilității de a apela la justiție, de a putea sesiza o instanță care să analizeze cererea cu respectarea garanțiilor procesului echitabil¹. Nici din perspectiva normelor supranaționale nu se regăsește, în materie civilă, obligativitatea ca o procedură judiciară să parcurgă două grade de jurisdicție, art. 2 din Protocolul 7 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale² raportând această regulă numai la materia penală. Însă, în jurisprudența Curții Constituționale ulterioară anului 2012³, pe fondul faptului că legiuitorul a optat pentru eliminarea căilor de atac în anumite litigii, deși nu se reține obligativitatea recunoașterii unei căi de atac în toate cazurile, s-a statuat că eliminarea controlului judiciar asupra hotărârii pronunțate în procesele și cererile privind creanțe având ca obiect sume de bani de până la 2.000 lei inclusiv, aduce atingere principiului constituțional referitor la egalitatea în fața legii, astfel cum este reglementat prin art. 16 din Constituție, golind de conținut dispozițiile art. 129 din Constituție⁴.

Dincolo de opțiunile legiuitorului și de cenzura promovată de Curtea Constituțională în această materie, considerăm că soluția oricărui diferend se regăsește în principiul legalității căii de atac, recunoscut în art. 457 C. pr. civ. actual, asupra căruia vom insista ulterior.

Instanțele judecătorești interne verifică legalitatea hotărârilor judecătorești pronunțate de instanțele inferioare, dar și a altor hotărâri date de organe cu sau fără activitate jurisdicțională, în virtutea aceluiași principiu al accesului liber la justiție. Această posibilitate a instanțelor de judecată determină necesitatea de a realiza distincția între noțiunile de control judiciar, respectiv de control judecătoresc, căile de atac reglementate de Codul de procedură civilă ținând de prima instituție menționată.

¹ Dec. nr. 66 din 27 februarie 2001, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 366 alin. (1) și (2) C. pr. civ. anterior, publicată în M. Of. nr. 169 din 4 aprilie 2001 – „legiuitorul poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură, ca și modalități de exercitare a drepturilor procedurale, astfel încât accesul liber la justiție nu înseamnă accesul în toate cazurile, la toate structurile judecătorești și la toate căile de atac. Nici reglementările internaționale în materie nu impun un anumit număr al gradelor de jurisdicție sau un anumit număr al căilor de atac”.

² Protocol nr. 7 din 22 noiembrie 1984 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (STE-117), încheiat la Strasbourg la 22 noiembrie 1984, publicat în M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994 – art. 2 alin. (1) – „Orice persoană declarată vinovată de o infracțiune de către un tribunal are dreptul să ceară examinarea declarației de vinovăție sau a condamnării de către o jurisdicție superioară. Exercitarea acestui drept, inclusiv motivele pentru care acesta poate fi exercitat, sunt reglementate de lege”.

În același sens, Decizia nr. 1.122 din 23 septembrie 2010, referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 29 alin. (7) din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, publicată în M. Of. nr. 738 din 4 noiembrie 2010 – „De asemenea, nici art. 13 din Convenție, care se referă la dreptul la un „recurs efectiv”, nu are semnificația asigurării dublului grad de jurisdicție, ci doar a posibilității de a se supune judecății unei instanțe naționale”.

³ Dec. nr. 967 din 20 noiembrie 2012, referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1 pct. 11 și art. 299 alin. (11) C. pr. civ., publicată în M. Of. nr. 853 din 18 decembrie 2012.

Similar, dec. nr. 500 din 15 mai 2012, referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 118 alin. (31) din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice, art. 34 alin. (2) din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor și art. XVII din Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, publicată în M. Of. nr. 492 din 18 iulie 2012.

⁴ Dec. nr. 967/2012, sus citată – „semnificația sintagmei „în condițiile legii” cuprinsă în dispozițiile art. 129 din Constituție, se referă la condițiile procedurale de exercitare a căilor de atac și nu are în vedere imposibilitatea exercitării oricărei căi de atac împotriva hotărârilor judecătorești prin care se soluționează fondul cauzei”.

Prin *control judiciar* se înțelege posibilitatea instanțelor judecătorești superioare de a verifica legalitatea și temeinicia hotărârilor pronunțate de instanțele judecătorești inferioare iar dacă găsesc necesar, de a le casa, anula, respectiv modifica, schimba, pe cele pe care le consideră nelegale și/sau netemeinice. În literatura de specialitate este explicată noțiunea de control judiciar ca fiind, pe de o parte, dreptul, iar, pe de altă parte, obligația instanțelor judecătorești, de a verifica legalitatea și temeinicia hotărârilor instanțelor judecătorești inferioare¹.

Controlul judecătoresc desemnează posibilitatea instanțelor judecătorești de a verifica legalitatea și temeinicia unor acte cu sau fără caracter jurisdicțional, emise de organe din afara sistemului judiciar.

1.2. Scurt istoric

În perioadele în care justiția avea un caracter accentuat religios nu era de conceput atacarea unei hotărâri judecătorești, întrucât justiția era considerată o expresie a divinității, implicit hotărârile adoptate de judecători fiind inspirate de aceasta, însă odată cu justiția laică, au fost recunoscute mijloacele procedurale necesare pentru remedierea hotărârilor greșite².

În dreptul roman, căile de atac erau veritabile acțiuni în anulare, neexistând o ierarhizare a instanțelor judecătorești, dar epoca procedurii extraordinare aduce o ierarhizare a organelor de justiție ceea ce influențează și reglementarea căilor de atac³.

În România modernă, Codul de procedură civilă de la 1865 prevedea inițial opoziția și apelul, în categoria căilor ordinare de atac, respectiv recursul în casație, recursul în anulare și recursul în interesul legii, revizuirea, contestația, acțiunea recursorie, între căile extraordinare de atac⁴.

În perioada comunistă dispar apelul, recursul în interesul legii și recursul în anulare, fiind prevăzute contestația în anulare, recursul în supraveghere și recursul extraordinar, recursul devine cale ordinară de atac, iar după anul 1989 se reintroduc apelul, recursul în anulare și recursul în interesul legii.

Evoluția ulterioară a reglementării a fost justificată de necesitatea adaptării dreptului procesual civil, implicit a căilor de atac, la noile realități, ținând seama și de jurisprudența Curții de la Strasbourg⁵, suficient de bogată în cauze împotriva României, în care au fost reținute deficiențe normative care au trebuit să fie rezolvate, astfel că până la adoptarea noului Cod de procedură civilă prin Legea nr. 134/2010, codul anterior a fost modificat consecutiv, inclusiv în domeniul căilor de atac.

¹ V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. II, *op. cit.*, p. 323.

² I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, vol. II, *Căile de atac. Proceduri speciale. Executarea silită. Procesul civil internațional*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 7.

³ I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, vol. II, pp. 137-141; S. Spinei, *Reglementarea căilor de atac în dreptul procesual civil. Drept român și drept comparat*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 7.

⁴ I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. II, 2013, *op. cit.*, p. 52.

⁵ C. Birsan, *Convenția europeană a drepturilor omului, comentariu pe articole*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2010, pp. 443-445, în special în materia recursului în anulare la îndemâna procurorului general.

În prezent, Codul de procedură civilă prevede apelul, cale de atac ordinară, recursul, contestația în anulare și revizuirea căi extraordinare de atac, la nivelul altor state regăsindu-se o mare diversitate în materia căilor legale de atac, chiar și în legislațiile care se întemeiază pe același sistem de drept¹.

1.3. Clasificarea căilor de atac

1.3.1. *Prezentare*

Ținând seama de multitudinea actelor normative în care se regăesc reglementate căi de atac și de regula esențială consacrată în art. 2 alin. (1) C. pr. civ., potrivit cu care codul constituie procedura de drept comun în materie civilă, trebuie realizată distincția între căile de atac prevăzute de Codul de procedură civilă și căile de atac speciale, din alte acte normative, ale căror reguli derogatorii vor primi aplicare prioritară².

În sistemul de drept românesc, legiuitorul a prevăzut, în regulă generală, o structură piramidală a căilor de atac, în sensul că hotărârile de primă instanță sunt supuse apelului la o instanță superioară iar deciziile din apel sunt supuse recursului, la rândul lor la o instanță de control judiciar, la finalul acestui parcurs hotărârea fiind definitivă, în sensul că nu va mai putea fi atacată cu recurs. Sunt însă reglementate și căi de atac în competența instanței care a pronunțat hotărârea care se atacă, așa cum sunt revizuirea și contestația în anulare.

Din perspectiva condițiilor prevăzute de lege pentru exercitarea căilor de atac se distinge între cele ordinare și cele extraordinare iar raportat la instanța competentă să le soluționeze căile de atac sunt de reformare și de retractare.

Codul de procedură civilă reglementează căi de atac devolutive și nedevolutive, în funcție de cum acestea provoacă o judecată în fond a pricinii.

Căile de atac sunt suspensive, respectiv nesuspensive de executare, după cum hotărârea atacată prin intermediul căii de atac poate fi pusă în executare.

1.3.2. *Căi ordinare și căi extraordinare de atac*

Pornind chiar de la titulatura folosită de legiuitor la Capitolul III din Titlul II, Căile de atac, și în art. 456 C. pr. civ., rezultă că în sistemul căilor de atac prevăzut de Codul de procedură civilă o clasificare esențială este aceea care le împarte în căi de atac *ordinare* și căi de atac *extraordinare*.

Căile de atac ordinare sunt acelea care se pot exercita de către partea interesată fără a fi nevoie să se încadreze în anumite motive strict prevăzute de lege, în această categorie înscriindu-se apelul.

¹ E.J. Couture, *Fundamentos del Derecho Procesal Civil*, ed. a 3-a, Ed. Depalma, Buenos Aires, 1981, p. 340 – „recursurile sunt de o atât de mare vastitate și varietate în dreptul hispano-american, încât face dificilă orice sistematizare.

² Deciziile Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor pot fi atacate cu plângere la instanța de judecată competentă, care judecă în complet de 3 judecători specializați în achiziții publice – art. 29 și urm. din Legea nr. 101/2016 privind remediile și căile de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziție publică, a contractelor sectoriale și a contractelor de concesiune de lucrări și concesiune de servicii, precum și pentru organizarea și funcționarea Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor, publicată în M. Of. nr. 393 din 23.05.2016, cu modificările ulterioare.

Căile extraordinare de atac sunt acelea care pot fi exercitate de către partea interesată numai în cazurile și condițiile reglementate expres de normele procesuale¹. Se încadrează aici: recursul, contestația în anulare, revizuirea.

Raportul dintre căile de atac ordinare și cele extraordinare constă în mod special în aceea că atâta vreme cât partea are deschisă o cale de atac ordinară ea nu poate exercita o cale extraordinară de atac. Astfel, dacă partea are deschis apelul, ea nu va putea exercita concomitent și revizuire sau contestație în anulare ori recurs.

Pe de altă parte, în sistemul căilor de atac de reformare, dacă legea prevede apelul și acesta nu a fost exercitat, recursul este inadmisibil, afară de cazul în care părțile consimt expres, prin înscris autentic sau prin declarație verbală, dată în fața instanței a cărei hotărâre se atacă și consemnată într-un proces-verbal, că înțeleg să exercite direct recursul, renunțând practic la apel.

1.3.3. Căi de atac de reformare și căi de atac de retractare

Căile de atac se clasifică și în raport de instanța care este competentă să le soluționeze, în *căi de atac de reformare*, prin care se realizează controlul judiciar și care sunt soluționate de instanțele superioare și *căi de atac de retractare*, care se adresează chiar instanțelor care au pronunțat hotărârea respectivă și care vizează retragerea propriei hotărâri și pronunțarea alteia legale.

În prima categorie se încadrează apelul și recursul, iar în cea de-a doua categorie se încadrează contestația în anulare și revizuirea.

1.3.4. Căi de atac devolutive și căi de atac nedevolutive

Căile de atac se clasifică în *devolutive și nedevolutive*, după cum provoacă o nouă judecată în fond a cauzei sau nu.

Apelul este calea devolutivă de atac reglementată de cod iar revizuirea, sub anumite aspecte, poate primit aceeași calificare, însă în general, căile extraordinare de atac se regăsesc în cea de-a doua categorie², întrucât judecata căii extraordinare de atac reprezintă numai o procedură specială în care se verifică îndeplinirea cerințelor și ipotezelor legale. După admiterea căii de atac extraordinare, se poate ajunge la rejudecarea în fond a cauzei.

¹ CCR, dec. nr. 838 din 14 decembrie 2017, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 503 alin. (2) și (3) C. pr. civ. și ale art. 283 și art. 285 alin. (5) din O.U.G. nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii, publicată în M. Of. nr. 377 din 2 mai 2018 – „În ceea ce privește asigurarea egalității cetățenilor în exercitarea drepturilor lor procesuale, inclusiv a căilor de atac, Curtea a reținut că, în instituirea regulilor de acces al justițiabililor la aceste drepturi, legiuitorul este ținut de respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, prevăzut de art. 16 alin. (1) din Constituție. De aceea nu este contrară acestui principiu instituirea unor reguli speciale, inclusiv în ce privește căile de atac, cât timp ele asigură egalitatea juridică a cetățenilor în utilizarea lor. De asemenea, Curtea a reținut că principiul egalității în fața legii presupune instituirea unui tratament egal pentru situații care, în funcție de scopul urmărit, nu sunt diferite. De aceea el nu exclude ci, dimpotrivă, presupune soluții diferite pentru situații diferite. În consecință, un tratament diferit nu poate fi doar expresia aprecierii exclusive a legiuitorului, ci trebuie să se justifice rațional, în respectul principiului egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice (a se vedea dec. nr. 1 din 8 februarie 1994, publicată în M. Of. nr. 69 din 16 martie 1994)” – par. 44.

² V.M. Ciobanu, în V.M. Ciobanu, M. Nicolae, *Noul Cod de procedură civilă, comentat și adnotat*, vol. I, art. 1-526, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 1035.

1.3.5. Căi de atac suspensive și căi de atac nesuspensive de executare

Apelul este suspensiv de executare¹, Codul de procedură civilă prevăzând că sunt hotărâri executorii cele date în apel, astfel că sentințele nu au încă asemenea caracter, cu excepția cazurilor anume prevăzute de lege, cum sunt situațiile în care hotărârea este cu executare provizorie.

Recursul nu suspendă executarea, cu excepția cazurilor prevăzute de lege expres, cum sunt în materia contenciosului administrativ² ori a cauzelor privitoare la desființarea de construcții, plantații sau a oricăror lucrări cu așezare fixă³.

Contestația în anulare și revizuirea nu suspendă executarea hotărârilor atacate, prin simpla exercitare a acestor căi de atac extraordinare, însă instanța poate încuviința suspendarea, la cerere, în condițiile legii.

1.4. Principii în materia căilor de atac

1.4.1. Prezentare

Noul Cod de procedură civilă, spre deosebire de antecesorul său care se referea numai la *non reformatio in pejus*⁴, reglementează expres principiile în materia căilor de atac, respectiv: legalitatea căii de atac, ordinea exercitării căilor de atac, unicitatea căii de atac, neagravarea situației părții în propria cale de atac.

Prevederea în cod a acestor reguli esențiale în materia căilor de atac este binevenită, față de evoluția jurisprudenței sub imperiul codului anterior, care, spre exemplu, pe fondul unor neclarități legislative și a lipsei normativizării principiilor, a oscilat între a considera apelul admisibil sau dimpotrivă, în funcție de natura cererii deduse judecării, evaluabilă sau neevaluabilă în bani⁵, ori a procedat la recalificarea căii de atac exercitată, a respins-o ca inadmisibilă sau care, neavând o normă expresă în sensul stabilirii ordinii de exercitare a căilor de atac, judeca o cale de atac de retractare înainte de recurs.

Pe de altă parte, înseși textele din noul cod de procedură civilă au determinat sesizarea instanței supreme în procedurile de asigurare a unei practici judiciare unitare, față de neclaritatea lor⁶, însă dincolo de orice asemenea *impediment*, regăsirea

¹ V.M. Ciobanu, în V.M. Ciobanu, M. Nicolae, *Noul Cod de procedură civilă, comentat și adnotat*, vol. I, art. 1-526, *op. cit.*, p. 1035.

² Art. 20 alin. (2) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

³ Art. 484 alin. (1) C. pr. civ.

⁴ Art. 296 teza a doua în materie de apel și art. 315 alin. final în materia recursului, prin trimitere la dispoziția de la apel.

⁵ Decizia nr. 32 din 9 iunie 2008, referitoare la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 1 pct. 1, art. 2 pct. 1 lit. a) și b) și art. 2821 alin. (1) C. pr. civ. (anterior – n.n. A.T.), în ceea ce privește caracterul evaluabil sau neevaluabil în bani al litigiilor civile și comerciale având ca obiect constatarea existenței sau inexistenței unui drept patrimonial, constatarea nulității, anularea, rezoluțiunea, rezilierea unor acte juridice privind drepturi patrimoniale, atât în situația în care este formulat capătul de cerere accesoriu privind restabilirea situației anterioare sau restituirea prestațiilor efectuate, cât și în situația în care nu este formulat acest capăt de cerere, în vederea determinării competenței materiale de soluționare în primă instanță a acestor litigii și a căilor de atac ce pot fi exercitate, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 830 din 10 decembrie 2008.

⁶ Dec. nr. 19/2016 de recurs în interesul legii privind inadmisibilitatea recalificării căii de atac exercitată de parte, neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate, publicată în M. Of. nr. 103 din 6 februarie 2017.